

Valget Tsjetsjenia

Lørdag velger tsjetsjenerne sitt første parlament etter krigen med Russland formelt tok slutt i 2003. Velgerne lever fortsatt i daglig frykt for både for terrorister, militærstyrker og politi. Men det tør ingen snakke om i valgkampen.

TSJETSJENIA Henrik Pryser Libell

Nazran, Ingozjenta. Offisielt hersker det fred i Tsjetsjenia. Men i Nazran, 30 minutter i bil fra den tsjetsjenske hovedstaden Groznij, kan vi hver natt høre skyting.

Det er som om det er eksisterer to Tsjetsjeniaer. Om dagen finnes det Tsjetsjenia Putin snakker om: en fredelig, normalisert republikk. Om natten knitrer geværløden og himmelen lyses fra tid til annen opp av en eksplosjon.

Når dagen gryr slår myndighetene tilbake med massive arrestasjoner av mistenkte terrorister. I en evig tilstand av terrorangrep og mot-terroristikk er enhver sivilist en «potensiell terrorist».

besluttet å boikotte fordi det ikke finnes ytringsfrihet til å ha en valgkamp. – Frykten råer i Tsjetsjenia, folk holder kjeft, og dermed er det politiske rommet så lite at man ikke kan ha en reell valgprosess, konkluderer Åge Borchgrevink etter sitt besøk i Nazran og Groznij.

Sazitas fem barn

Sazitas historie illustrerer situasjonen i Tsjetsjenia før valget. Sazita (53) bryr seg ikke om valget, hun vil bare ha sine barn tilbake. Før krigen hadde hun fem, nå har hun en igjen. Den første sønnen ble drept på markedet da en terrorisgranat ble kastet inn i folkemengden i 1999. Tre barn ble bortført av politi 2. oktober i år. Sazita frykter politiet har henrettet dem allerede. Datteren og de to sønnene ble

«Med et allmektig politivesen har Tsjetsjenia bare har ett parti, de kan

Krigen i Tsjetsjenia er avløst av en tilstand av massive brudd på menneskerettigheter. En tilstand av frykt eksisterer i Tsjetsjenia i dagene før valget, men ingen kan snakke åpent om den.

Sivilbefolkningen i Tsjetsjenia er fangst mellom Schylla og Karbydis: de frykter rebellangrep om natten, og om dagen frykter de å bli arrestert som gjerningsmennene.

Boikotter ufritt valg

Mot dette bakteppet av frykt og mangel på lov og rett mener valgobservatørgesjonen Den Norske Helsingforskomité at det ikke er mulig å avholde frie valg til parlament. Komiteen utga i Moskva onsdag uken en rapport om tilstandene i Tsjetsjenia før valget. Organisasjonen, som observerer valg over hele Øst-Europa, har

stemme på: «Sikkerhetsmakten»

Timur Akiev i Memorial

KGB) og den føderale hæren. Datteren var mistenkt som terroristmedhjelper, de to guttene på 19 og 21 år var ulovligvis til stede da aksjonen kom. De ble banket opp med geværkølber mens Sazita så på.

– Politiet sa de bare gir meg mine barn tilbake hvis jeg underskriver på at vi gjemte våpen, gråter Sazita. – Men dere ransaket jo hele huset, sa jeg. Dere vet at det ikke var våpen der.

Sazitas sak om etterforskning av bortføringen, ble nesten automatisk henlagt.

Bakteppe av krig

Sazita får fri retts hjelp hos menneskeret-

arrestert i en antiterroraksjon med agenter fra både Innenriksministeriet, tsjetsjensk politi, opprørspolitiet OMON, sikkerhetspolitiet FSB (tidligere

rigtighetsorganisasjonen Memorial. Organisasjonen dokumenterte 400 forsvinninger i fjor, og tror de virkelige tallet er to eller tre ganger så høyt.

Memorials rapporter tegnet bildet av Tsjetsjenia som et sted der ingen «vokter vokterne». Sikkerhetsstyrker opererer med frie hender. De har en blankofullmakt til å bekjempe terror som de i praksis kan bruke til å bekjempe hvem de vil. Metodene er å bortføre «mistenkte terrorister» uten arrestordre, og skaffe tilståelser ved tortur. I verste fall henrettes mistenkte uten lov og dom.

Målet for aksjonene kan i det relativt klanstyrte Tsjetsjenia fort bli andre enn beviselige terrorister. Det kan være oppnøyer i forretning, politikk eller «klanfeider» som de har interesse av eller blir betalt for å «ordne». Den reelle politiske makten i Tsjetsjenia ligger derfor hos sjefene for sikkerhetsstyrker og politi.

Parti av de bortførte

– Med et allmektig politivesen har Tsjetsjenia bare ett parti de kan stemme på:

I LEIREN: I flyktningeleiren Kristal bor flyktningene fra Tsjetsjenia fortsatt i midlertidige barakker, seks år etter de flyktet.

Sikkerhetsmakten, sier Timur Akiev i Memorial.

Derfor snakker ingen i valgkampen om denne maktens misbruk, om forsvinninger og tortur.

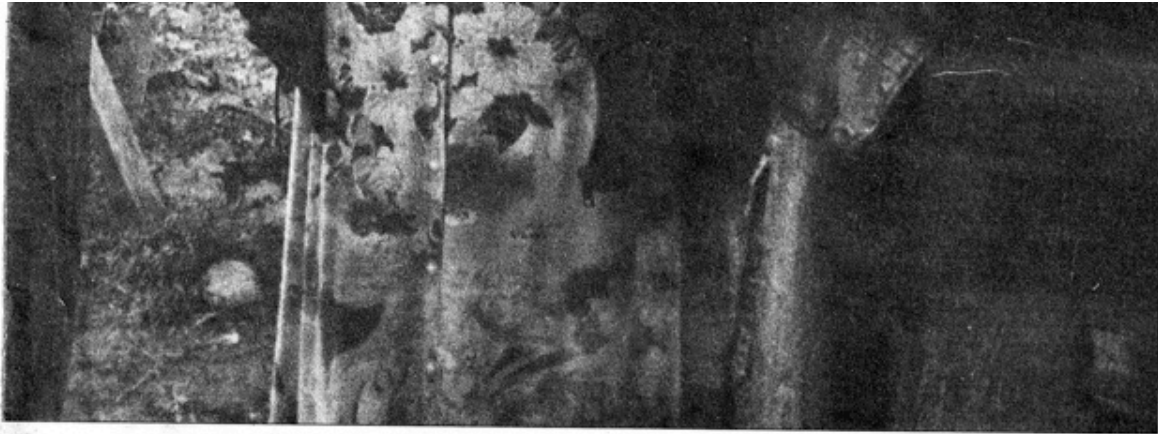
– Hvis vi dannet et parti av slektningene til de forsvunne, da hadde vi hatt et reelt opposisjonsparti, mener han.

Han tror valgresultatet allerede er avtalt spill. Han så selv hvordan Groznij ble en «død by» under valget til grunnlov og president i 2003. Alle kafeer og markedet holdt stengt, folk låste dørene eller gjemte seg hos familier på landsbygda. Likevel erklærte russerne en enormt høy valgdeltakelse.

«Russernes mann»

Valget i 2003 ble arrangert av militæret og telt opp av de samme. Dessuten fikk 500.000 tsjetsjenere på flukt ikke stemme, mens 200.000 russiske soldater stemte i deres sted. I 2005 er forholdene noe friere, og ikke alle vil boikotte. Mange journalister og politikere og velgere i Groznij støtter valgprosessen. De ser i den et nytt håp om demokrati. Journalister og liberale politikere Helsingforskomiteen snakket med i Groznij, håper på at et parlament kan bli

GRUER SEG: Alexandra (t.v) er flyktning fra Tjetjenia, men hun er etnisk russer. Hun flyktet da Jeltsin angrep Groznoj i 1999, og har siden bodd i flyktningeleire i Ingusjetia for å være trygg for rettsløshet og Nylig ble datteren arrestert FSB. Her står Alexandra sammen med tre medflyktninger, som gruer for vinteren inne i de tynne husene. (Alle foto: Henrik Pryser Libell)

en mulig motvekt til uinnskrenket presidentmakt. De mener derfor et ufritt valg er bedre enn intet valg.

Toppkandidaten for Putins parti United Russia snakker om parlamentsvalget lørdag som «begynnelsen på slutten» av «normaliseringen». Den blir med andre ord Putins «krone på verket» for å få Tjsetsjenia til å se politisk normalt ut.

Men selv Putin-kritiske og krigskritiske opposisjonspartiene SPS og Jabloko stiller til valg. Jabloko regnes ofte i Vesten regnes for det mest demokratiske og liberale partiet i Russland. At de stiller til valg selv om alminnelige demokratiske spilleregler ikke ser ut til å være tilstede, har skapt harme blant mange frivillige organisasjoner.

Politikerne i Jabloko sier de stiller fordi et parlament på lang sikt vil bidra til en langsom demokratisering av et i dag klanstyrt samfunn.

BORTFØRT: Sazita (53) er blant de kvinnene som har opplevd å få datteren bortført av politiet, før datteren så ender opp på et bordell.

Вибори без вибору

Генрік Лібел, із Грозного спеціально для "Газети"

Минулої неділі чеченці обрали парламент, уперше після завершення воєнних дій. Виборці все ще живуть із постійним страхом нападу якщо не ісламських екстремістів, то військових або міліції. Але в передвиборній боротьбі кандидати воліли не згадувати про це.

Назрань, Інгушетія

Офіційно війну в Чечні завершено. Проте вже за півгодини автомобілем від Грозного до Назрані, столиці

Інгушетії, щонаочі чути постріли. Здається, немов існують дві Чечні. Вдень вона така, як про неї розповідає Путін – мирна і стабільна республіка. Вночі ж небо освітлюють вогні іншої Чечні. А вдосвіта знову починаються масові арешти підозрюваних у тероризмі. Хоча за умов постійних терористичних нападів і антитерористичних акцій практично кожен мирний мешканець може виявитися "потенційним терористом". Війну в Чечні спровокували тотальні порушення прав людини. І нині, за лічені дні до виборів, Чечня перебувала в стані суцільного страху. Хоча ніхто не може говорити про це відверто. Цивільне населення опинилося між Сциллою та Харибдою: вночі вони остерігаються нападу бандитських угруповань, удень – арештів за "співучасть".

Бойкот виборів

12:14 Родини загиблих у навчальному центрі «Десна» отримують по 8,5 тис. грн. страховки

12:06 Ехануров: Україні вдалося вийти з інвестиційної паузи

11:57 Україна розраховує, що на початку 2006 року США визнає її країною з ринковою економікою

11:54 Ехануров обіцяє, що Кабмін забезпечить виконання держбюджету-2005

11:51 Ехануров прогнозує у 2006 році зростання ВВП до 7 %

11:49 У рамках саміту «Україна – ЄС» підписано три двосторонні документи

11:35 Мельниченко дасть свідчення 5 грудня

11:32 Україна вступить у Раду міністрів оборони Південно-Східної Європи 5 грудня

11:30 Янукович оголосив першу десятку списку Партії регіонів (розширена)

11:30 Янукович оголосив першу п'ятірку списку Партії регіонів

ЛЬВІВСЬКИЙ ФОРУМ

- Деградація мови
- УЖАС!!! Хулігани взломали форум!
- Сабодановий сабантуй
- Чому таргани так люблять побутову техніку?
- До всіх патріотів